

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS
pārbaudes lietā Nr.2015-22-22
Rīgā

2015.gada 30. jūnijā

Nr. 6-6/33

A.B

Engures novada domei
Jaunā ielā 9, Smārdē, Smārdes pag., Engures nov., LV-3129

Zināšanai:

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai
Peldu ielā 25, Rīgā, LV-1494

Valsts vides dienesta Ventspils reģionālajai vides pārvaldei
Dārzu ielā 2, Ventspilī, LV-3601

Par kapsētas veidošanu Ķemeru nacionālā parkā

Tiesībsargs ir izskatījis pārbaudes lietu Nr.2015-22-22, kas ierosināta Tiesībsarga birojā 2015.gada 30.martā, pamatojoties uz A.B. (turpmāk – Iesniedzējs) iesniegumu (reģ. Nr. 170) par Engures novada domes ieceri Ķemeru nacionālā parka dabas lieguma zonā izveidot kapsētu.

Iesniegumam, paskaidrojot esošo faktisko situāciju, Iesniedzējs ir pievienojis Vides aizsardzības kluba 2014.gada 3.novembra iesnieguma Nr.2.5-201 „Par kapsētas veidošanu Ķemeru nacionālā parka dabas lieguma zonā” kopiju, kas adresēta Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai (turpmāk – VARAM) un VARAM 2014.gada 5.decembra atbildes Nr.18-1e/10861 „Par kapsētas veidošanu Ķemeru nacionālajā parkā” Vides aizsardzības klubam kopiju. No minētajiem dokumentiem ir konstatēts, ka Engures novada domes teritorijas plānojumā 2013. – 2025.gadam, kas apstiprināts ar Engures novada domes 2012.gada 20.novembra saistošajiem noteikumiem Nr.19 „Par Engures novada teritorijas plānojuma grafiskās daļas un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu apstiprināšanu” (turpmāk – Teritorijas plānojums) ir

plānota kapsētas ierīkošana Ķemeru nacionālā parka dabas lieguma zonā nekustamajā īpašumā „Ķemeru nacionālais parks” (kadastra Nr. 9066 001 0607), kas ir valsts īpašums un nodots VARAM valdījumā. Engures novada dome 2014.gada 22.jūlijā pieņēma lēmumu (protokols Nr.7, p.14; precizēts 2014.gada 23.septembrī, protokols Nr.10, p.28) no nekustamā īpašuma „Ķemeru nacionālais parks” zemes vienības ar kadastra apzīmējumu 9066 001 0607 daļas izveidot zemes gabalu 6,2 ha platībā un piešķirt tam nosaukumu un adresi „Jaunie Ragaciema kapi” un atzīt to par nepieciešamu pašvaldības autonomo funkciju veikšanai (kapsētas ierīkošanai), kā arī iegūt Engures novada pašvaldības īpašumā bez atlīdzības uz valsts vārda VARAM personā reģistrēto nekustamo īpašumu (protokola Nr.7, p.15). Norādīts, ka atdalāmā zemes vienība „Jaunie Ragaciema kapi” 6,2 ha platībā atrodas Ķemeru nacionālā parka dabas lieguma zonā un teritorija atbilst biotopam „Mežainas piejūras kāpas”.

Lai objektīvi un vispusīgi novērtētu Iesniedzēja norādītās problēmsituācijas faktiskos un tiesiskos apstākļus, tiesībsargs ir pieprasījis un saņēmis informāciju no Engures novada domes, VARAM, Tieslietu ministrijas, Zemkopības ministrijas, Valsts vides dienesta Ventspils reģionālās vides pārvaldes (turpmāk – VVD VRVP), Dabas aizsardzības pārvaldes un Valsts zemes dienesta.

Izvērtējot pārbaudes lietas tiesiskos un faktiskos apstākļus, kas balstās uz saņemto informāciju un to apstiprinošajiem dokumentiem, tiesībsargs sniedz šādu atzinumu, norādot turpmāko.

Juridiskais pamatojums

Latvijas Republikas Satversmes preambulā nostiprināts, ka ikviens rūpējas par sevi, saviem tuviniekiem un sabiedrības kopējo labumu, izturoties atbildīgi pret citiem, nākamajām paaudzēm, vidi un dabu. Latvija, apzinoties savu līdztvērtību starptautiskajā kopienā, aizstāv valsts intereses un veicina vienotas Eiropas un pasaules ilgtspējīgu un demokrātisku attīstību.

Latvijas Republikas Satversmes 115.pantā definēts, ka valsts aizsargā ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, sniedzot ziņas par vides stāvokli un rūpējoties par tās saglabāšanu un uzlabošanu.

Likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 2.panta otrajā daļā noteikts, ka aizsargājamās teritorijas ir ģeogrāfiski noteiktas platības, kas atrodas īpašā valsts aizsardzībā saskaņā ar kompetentu valsts varas un pārvaldes institūciju lēmumu un tiek izveidotas, aizsargātas un apsaimniekotas nolūkā:

— aizsargāt un saglabāt dabas daudzveidību (retas un tipiskas dabas ekosistēmas, aizsargājamo sugu dzīves vidi, savdabīgas, skaistas un Latvijai raksturīgas ainavas, ģeoloģiskos un ģeomorfoloģiskos veidojumus utt.);

— nodrošināt zinātniskos pētījumus un vides pārraudzību;

— saglabāt sabiedrības atpūtai, izglītošanai un audzināšanai nozīmīgas teritorijas.

Likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 4.panta pirmajā daļā nostiprināts, ka nacionālie parki ir plaši apvidi, kam raksturīgi nacionāli nozīmīgi izcili dabas veidojumi, cilvēka darbības neskartas un mazpārveidotas ainavas un kultūrainavas, biotopu daudzveidība, kultūras un vēstures pieminekļu bagātība un kultūrvides īpatnības. Savukārt likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 4.panta trešajā daļā noteikts, ka nacionālo parku teritoriju atbilstoši aizsardzības un izmantošanas mērķiem iedala funkcionālās zonās. Nacionālajos parkos ir zonas, kurās visi dabas resursi pilnībā tiek izslēgti no saimnieciskās un citādas darbības. Pārējā nacionālo parku teritorijā atļauta

tikai tāda saimnieciskā darbība, kas būtiski nemaina vēsturiski izveidojušās ainavas struktūru.

Atbilstoši likuma „Par īpaši aizsargājamam dabas teritorijām” pielikumam „Latvijas Natura 2000 – Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju saraksts”, Ķemeru nacionālais parks ir C tipa teritorija, t.i., teritorija, kas noteikta īpaši aizsargājamo sugu un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai, ar vietas kodu LV0200200.

Likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 43.panta piektajā daļā noteikts, ka paredzēto darbību atļauj veikt vai plānošanas dokumentu īstenot, ja tas negatīvi neietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (*Natura 2000*) ekoloģiskās funkcijas, integritāti un nav pretrunā ar tās izveidošanas un aizsardzības mērķiem, savukārt minētā panta sestajā daļā noteikts, ja paredzētā darbība vai plānošanas dokumenta īstenošana negatīvi ietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (*Natura 2000*), darbību atļauj veikt vai dokumentu īstenot tikai tādos gadījumos, kad tas ir vienīgais risinājums un nepieciešams sabiedrībai nozīmīgu interešu, arī sociālo vai ekonomisko interešu, apmierināšanai.

Likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 43.panta septītajā daļā noteikts, ja Eiropas nozīmes aizsargājamā dabas teritorijā (*Natura 2000*) ir sastopamas Sugu un biotopu aizsardzības likumam pakārtotajā normatīvajā aktā noteiktās Latvijā sastopamās Eiropas Savienības prioritārās sugas vai biotopi, paredzēto darbību atļauj veikt vai plānošanas dokumentu īstenot tikai tādos gadījumos, kad tas ir vienīgais risinājums un nepieciešams sabiedrības veselības aizsardzības, sabiedrības drošības vai vides aizsardzības interesēs.

Ķemeru nacionālā parka likuma 1.pantā noteikts, ka Ķemeru nacionālais parks ir valsts nozīmes īpaši aizsargājama dabas teritorija. Nacionālais parks ir izveidots, lai saglabātu šīs teritorijas dabas, kultūrvēsturiskās un kurortoloģiskās vērtības, lai aizsargātu minerālūdeņu un ārstniecisko dūņu veidošanās procesus, kā arī lai veicinātu nenoplicinošu saimniecisko darbību, dabas tūrismu un ekoloģisko izglītību.

Ķemeru nacionālā parka likuma 7.pantā nostiprināts, ka dabas lieguma zona izveidota, lai aizsargātu cilvēku darbības maz pārveidotas ekosistēmas, retu un izzūdošu sugu atradnes un retus biotopu veidus, kā arī izstrādātos kūdras karjerus un minerālūdeņu veidošanās procesus. Dabas lieguma zonā ir aizliegta tāda saimnieciskā darbība, kas traucē ekosistēmu dabisko attīstību, izņemot nacionālā parka individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos minētos gadījumus, kā arī darbības, kuru rezultātā tiek mainīta zemes lietošanas kategorija, īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu un īpaši aizsargājamo biotopu atjaunošanai, upju dabiskā tecējuma, ūdenstecēm un ūdenstilpēm piegulošo teritoriju dabiskā hidroloģiskā režīma atjaunošanai.

Ministru Kabineta 18.06.2002. noteikumu Nr. 236 „Ķemeru nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr.236) 7.2.punktā noteikts, ka dabas lieguma zonā aizliegts veikt zemes transformāciju ārpus parka dabas aizsardzības plānā norādītajām vietām, un 23.punktā noteikts, ka dabas lieguma zonā un ainavu aizsardzības zonā būvprojektu un būvniecības vietas izvēli nepieciešams saskaņot ar parka administrāciju.

Latvijas Republikas Satversmes tiesa (turpmāk – Satversmes tiesa) ir norādījusi, ka īpaši aizsargājamās sugas un biotopi atrodas īpašā valsts aizsardzībā.¹

¹ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2014.gada 19.marta spriedums lietā Nr.2013-13-01 secinājumu daļas 8.punkts.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa norādījusi, ka valstīm, arī pašvaldībām, pirms projekta īstenošanas ir pienākums veikt pienācīgu un pilnīgu tā izvērtēšanu, apsverot alternatīvus risinājumus, lai atrastu iespējami labāko projekta īstenošanas risinājumu un nodrošinātu līdzsvarotu dažādu interešu ievērošanu.²

Faktiskie apstākļi

Ievērojot iepriekš norādīto, ir konstatēts, ka atbilstoši Teritorijas plānojumam un saskaņā ar Engures novada domes 2014.gada 22.jūlija lēmumu „Par zemes vienības „Jaunie Ragaciema kapi”, Lapmežciema pagastā, Engures novadā izveidošanu”, atklāti balsojot: Par – 13 deputātiem, ir izveidota zemes vienība „Jaunie Ragaciema kapi”, Ragaciems, Lapmežciema pagasts, Engures novads, 4,0 ha platībā no zemes vienības „Ķemeru nacionālais parks” un noteikts lietošanas mērķis: „Kapsētu teritorijas un ar tām saistīto ceremoniālo ēku un krematoriju apbūve” visā platībā (prot.Nr.7, p.14). Ar Engures novada domes 2014.gada 23.septembra lēmumu „Par zemes vienības „Jaunie Ragaciema kapi” Lapmežciema pagastā, Engures novadā precizēšanu”, atklāti balsojot: Par – 12 deputātiem, ir precizētas zemes vienības „Jaunie Ragaciema kapi” robežas un platības apmērs uz 6,2 ha (prot. Nr.10, p.28).

Engures novada dome ar 2015.gada 3.marta vēstuli Nr.3-12/237 „Par informācijas sniegšanu” tiesībsargam informē, ka Lapmežciema pagasta pārvalde 2013.gada 16.aprīlī ir griezusies Dabas aizsardzības pārvaldē, lūdzot izdalīt no zemes gabala ar kadastra Nr.9066 001 0607 zemes gabalu 4 ha platībā jaunas kapsētas ierīkošanai Lapmežciema pagastā, saskaņā ar apstiprināto Teritorijas plānojumu. Engures novada dome paskaidro, ka konkrētā vieta izvēlēta, jo esošajā Ragaciema kapsētā kapu kapacitāte ir gandrīz izsmelta un pašvaldībai, atbilstoši likuma „Par pašvaldībām” 15.panta pirmās daļas 2.punktā noteiktajam, pašvaldības autonomo funkciju ietvaros ir pienākums gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanas, tajā skaitā kapsētu ierīkošanu. Engures novada dome norāda, ka, rūpīgi izvērtējot visu Lapmežciema pagasta teritoriju, citas alternatīvas kapsētas ierīkošanai nav.

Vienlaikus Engures novada dome informē, ka Engures novada teritorijā atrodas 15 kapsētas, norādot, ka visas minētās kapsētas atrodas zvejniekciemos, līdz ar ko ir apgrūtināta Ministru kabineta noteikumu izpilde (Engures novada dome konkrētus Ministru kabineta noteikumus nenosauc). Engures novada dome paskaidro, ka 2014.gada 31.jūlijā ir iesniegusi VVD VRVP iesniegumu par ietekmes uz vidi sākotnējo izvērtējumu. 2014.gada 26.augustā VVD VRVP pieprasījusi pašvaldībai papildus informāciju, kas šobrīd tiek gatavota.

Engures novada dome informācijai ir pievienojusi sugu un biotopu aizsardzības jomas ekspertes Egijas Bisenieces (eksperta sertifikāta Nr.107, izsniegts 07.03.2014.) Atzinumu par ieceri izveidot kapsētu Engures novada Ragaciemā, zemes gabalā ar kadastra apzīmējumu r. 9066 001 0607 „Jaunie Ragaciema kapi” 6,2 ha platībā, Ķemeru nacionālā parka dabas lieguma zonā (turpmāk – Atzinums). Atzinuma secinājumos norādīts, ka jaunas kapsētas izveidošana plānotajā teritorijā neatgriezeniski iznīcinās 6,2 ha platībā Latvijā un Eiropas Savienībā īpaši aizsargājamu biotopu – 2180 Mežainas piejūras kāpas, jo plānotās darbības raksturs nav savietojams ar šī biotopa pastāvēšanas priekšnosacījumiem.

---

² Eiropas Cilvēktiesību tiesa spriedums Hatton and Others v. the United Kingdom, Chamber Judgment 2, October 2001, para 97.

Atsaucoties uz likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 43.panta septīto daļu, Engures novada dome paskaidro, ka citas pieņemamas alternatīvas, kā jau Teritorijas plānojumā noteiktā, jaunas kapsētas izveidošanai Lapmežciema pagastā nav.

Engures novada dome norāda uz Veselības ministrijas Veselības inspekcijas 2014.gada 22.septembra atzinumu Nr.13-11/23606/2850 par zemes gabala izvēli būvniecībai, kurš ir pozitīvs.

VARAM 2015.gada atbildē Nr.18-1e/2202 „Par informācijas sniegšanu saistībā ar jaunas kapsētas ierīkošanu Engures novadā” tiesībsargam paskaidro, ka zemes vienība „Jaunie Ragaciema kapi” atrodas Teritorijas plānojumā noteiktā „Meži un purvi” teritorijā. Teritorijas plānojumam ir veikts stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums, kur cita starpā ir novērtēta arī plānošanas dokumenta un tā realizācijas iespējamā ietekme uz apkārtējo vidi un bioloģisko daudzveidību. Izstrādājot Teritorijas plānojumu, ir izvērtētas arī citas iespējamās alternatīvas jaunas kapsētas vietas izveidei, taču šī vieta ir praktiski vienīgā iespējamā kapsētas ierīkošanai Lapmežciema pagastā, jo visa Engures novada Lapmežciema pagasta teritorija atrodas Ķemeru nacionālajā parkā, pie tam no vienas puses to ieskauj Rīgas jūras līcis, bet no otras puses – Kaņiera ezers, turklāt visā Lapmežciema pagasta teritorijā novērojams augsts gruntsūdens līmenis, kas padara neiespējamu kapsētas ierīkošanu citā teritorijā. VARAM norāda, ka minētais nekustamais īpašums ir valsts meža zeme, kuras atsavināšana ir veicama atbilstoši Meža likumam, Ministru kabineta 2006.gada 19.septembra noteikumiem Nr.776 „Valsts meža zemes atsavināšanas kārtība” (turpmāk – Noteikumi Nr.776), kā arī Publiskas personas mantas atsavināšanas likumam. Gala lēmumu par valsts meža zemes atsavināšanu pieņem Ministru kabinets. Atbilstoši šobrīd spēkā esošo Noteikumu Nr.236 7.2.punktam dabas lieguma zonā aizliegts veikt zemes transformāciju ārpus parka dabas aizsardzības plānā norādītajām vietām, taču VARAM norāda, ka tā gatavo jaunus Ķemeru nacionālā parka individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus, kur tiek paredzēts atļaut meža zemes lietošanas kategorijas maiņu dabas lieguma zonā arī kapsētu izveidošanai. VARAM informē, ka, lai līdzsvarotu iespējamo dabas teritoriju zaudējumu, Engures novada dome ir izteikusi priekšlikumu nodot valstij tai piederošu zemes gabalu Ķemeru nacionālā parka dabas lieguma zonā, kas nav nepieciešams un izmantojams tās autonomo funkciju veikšanai.

Zemkopības ministrija 2015.gada 30.marta vēstulē Nr.3.2-3e/1197/2015 „Par kapsētas veidošanu Ķemeru nacionālajā parkā” tiesībsargam paskaidro, ka Meža likums atsevišķos gadījumos pieļauj valsts meža zemes atsavināšanu. Saskaņā ar Meža likuma 44.panta ceturtais daļas 2.punktu, zemesgrāmatā ierakstītās valsts meža zemes atsavināšanu var atļaut ar ikreizēju Ministru kabineta rīkojumu tikai šajā pantā minēto konkrēto pašvaldības autonomo funkciju veikšanai – ceļu būvniecībai, kapsētu izveidošanai vai paplašināšanai, parku ierīkošanai un uzturēšanai, mežaparku ierīkošanai un uzturēšanai pilsētu un ciemu teritorijās. Šī zeme nav tālāk atsavināma citām personām vai nododama privatizācijai, kā arī nav apgrūtināma ar lietu tiesībām.

Kārtība, kādā atsavināma valsts meža zeme iepriekš minēto pašvaldību autonomo funkciju veikšanai ir noteikta Ministru kabineta 19.09.2006. noteikumos Nr.776 „Valsts meža zemes atsavināšanas kārtība” (turpmāk – Noteikumi Nr.776). Atbilstoši Noteikumu Nr.776 3.punktam, pašvaldība attiecīgo valsts meža zemes atsavināšanas ierosinājumu, norādot konkrētu pašvaldības autonomo funkciju un pievienojot attiecīgos dokumentus, iesniedz tajā ministrijā, kuras personā uz valsts vārda atsavināmā valsts meža zeme ir ierakstīta. Viens no valsts meža zemes atsavināšanas ierosinājumam pievienojamajiem dokumentiem ir Valsts vides dienesta izdotie tehniskie noteikumi vai Vides pārraudzības

valsts biroja (turpmāk - VPVB) atzinums par paredzētās darbības ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojumu gadījumos, ja to paredz normatīvie akti par ietekmes uz vidi novērtējumu (Noteikumu Nr.776 5.3.apakšpunkts). Tehniskajos noteikumos ir noteiktas virkne vides aizsardzības prasību, tostarp prasības darbības norises vietai, īpašu uzmanību pievēršot vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslām, īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, īpaši aizsargājamām sugām un īpaši aizsargājamiem biotopiem, kā arī mikroliegumiem un īpaši aizsargājamiem meža iecirkņiem. Ja minētais dokuments pieļauj minēto darbību attiecīgajā teritorijā, tad Zemkopības ministrijai ieskatā minētā darbība no vides aizsardzības aspekta ir atļauta. Izprotot kapsētas ierīkošanas nepieciešamību, Zemkopības ministrija atbalsta, ka tiek pilnveidoti Ķemeru nacionālā parka apsaimniekošanu un izmantošanu regulējošie normatīvie akti un valsts meža zeme tiek nodota pašvaldībai tās autonomās funkcijas veikšanai – kapsētas ierīkošanai.

Tieslietu ministrija 2015.gada 23.marta vēstulē Nr.1-17/1141 „Viedoklis par kapsētas ierīkošanu Ķemeru nacionālajā parkā” ar Valsts zemes dienestu sniedz tiesībsargam kopēju informāciju, ka saskaņā ar Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā reģistrētajiem datiem zemes vienības ar kadastra apzīmējumu 9066 001 0607 platība ir 909,63 ha, ko pilnā platībā aizņem mežs. Atbilstoši Meža likuma 3.¹ pantam zeme, ko aizņem kapsētas, netiek uzskatīta par mežu, līdz ar to kapsētas ierīkošanas gadījumā attiecīgajai zemes vienībai būtu veicama zemes transformācija, jo tā atbilstu lietošanas veidam „pārējās zemes” saskaņā ar Ministru kabineta 2007.gada 21.augusta noteikumu Nr.562 „Noteikumi par zemes lietošanas veidu klasifikācijas kārtību un to noteikšanas kritērijiem” pielikumu. Tieslietu ministrija norāda, ka atbilstoši Zemes ierīcības likuma 23.pantam zemes lietošanas veidu nosaka un aktualizē, veicot zemes kadastrālo uzmērīšanu. Tieslietu ministrija paskaidro, ka, atbilstoši Meža likuma Pārejas noteikumu 15.punktam īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos, kur atbilstoši normatīvo aktu prasībām aizliegta zemes transformācija, ar 2013.gada 1.janvāri līdz grozījumu izdarīšanai attiecīgajos normatīvajos aktos meža zemē ir aizliegts veikt darbības, kuru īstenošana mainītu zemes lietošanas kategoriju. Tieslietu ministrija norāda, ka līdz ar to, tā kā kapsētas ierīkošana nav saistīta ar īpaši aizsargājamo biotopu atjaunošanu, upju dabiskā tecējuma, ūdenstecēm un ūdenstilpnēm piegulošo teritoriju dabiskā hidroloģiskā režīma atjaunošanu, kā arī konkrētajā situācijā meža zemes lietošanas veida maiņa nav atļauta saskaņā ar Noteikumiem Nr.236 un Meža likumu, Engures novada domei nebija tiesisks pamats Teritorijas plānojumā paredzēt kapsētu Ķemeru nacionālā parka dabas lieguma teritorijā. Papildus Tieslietu ministrija norāda, ka Teritorijas plānojuma 1.pielikumā noteikts, ka jaunveidojamas zemes vienības minimālā platība Ķemeru nacionālā parka dabas lieguma zonā ir 10 ha, izņemot citos normatīvajos aktos noteiktos izņēmumus, un tā kā Engures novada dome ar iepriekš minētajiem Engures novada domes 2014.gada 22.jūlija un 2014.gada 23.septembra lēmumiem paredz izdalīt no Ķemeru nacionālā parka zemes vienību 6.2 ha platībā, tad ir secināms, ka minētie Engures novada domes lēmumi ir pretrunā ar Teritorijas plānojumu. Vienlaikus Tieslietu ministrija izsaka viedokli, ka šajā situācijā pašvaldībai būtu jāizvērtē iespēja kapsētu ierīkot citā, ne īpaši aizsargājamā dabas teritorijā.

VVD VRVP 2015.gada 9.martā ar vēstuli Nr.9.5.-19/381 „Par informācijas sniegšanu” tiesībsargam informē, tā kā visa Ragaciema teritorija, kā arī teritorija ap Ragaciemu atrodas Ķemeru nacionālajā parkā, tad VVD VRVP savlaicīgi (21.03.2012. atzinums Nr.9.5.-33/6) vērsa Teritorijas plānojuma izstrādātāju uzmanību uz to, ka Teritorijas plānojuma 1.redakcijā netiek izvērtētas Lapmežciema pagasta teritorijas, kuras

būtu piemērotas un kurās būtu pieļaujama jaunu kapsētu ierīkošana. Izvērtējot Teritorijas plānojumu, VVD VRVP secina, ka VVD VRVP rekomendācija par jaunas kapsētas izveidošanu nav ņemta vērā.

Likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 2.pantā definēts tā mērķis novērst vai samazināt fizisko un juridisko personu paredzēto darbību vai plānošanas dokumentu īstenošanas nelabvēlīgo ietekmi uz vidi. Atbilstoši likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 3.pantam ietekmes novērtējums izdarāms pēc iespējas agrākā paredzētās darbības plānošanas, projektēšanas un lēmumu pieņemšanas stadijā. Likumā „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” paredz, ka ietekmes novērtējums izdarāms, pamatojoties uz ierosinātāja sniegto informāciju un informāciju, kas iegūta no ieinteresētajām valsts institūcijām un pašvaldībām, kā arī sabiedrības līdzdalības procesā, tai skaitā no sabiedrības iesniegtajiem priekšlikumiem. Atbilstoši likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 3.² panta (sākotnējā izvērtējuma nepieciešamība) pirmās daļas 1. un 2.punktam Ragaciema kapsētas izveidei nepieciešams veikt ietekmes sākotnējo izvērtējumu, jo kapsētu izveide ir iekļauta minētā likuma 2.pielikumā (11.punkta 9)apakšpunkts - kapsētu ierīkošana (arī mājas (istabas) dzīvnieku kapsētu ierīkošana) kā paredzētā darbība un tā var būtiski ietekmēt Ķemeru nacionālā parka teritoriju, kas ir Eiropas nozīmes aizsargājamā dabas teritorija (Natura 2000). VVD VRVP informē, ka no 2014.gada 26.augusta, kad tika lūgta Engures novada domei papildinformācija saistībā ar paredzēto darbību, līdz konkrētās informācijas sniegšanas brīdim, VVD VRVP nav saņēmusi Engures novada domes atbildi.

VPVB 2012.gada 29.oktobra Atzinumā Nr.33 „Par Engures novada teritorijas plānojuma 2013.–2025.gadam Vides pārskatu” (turpmāk – VPVB Atzinums) ir norādījis, ka pirms konkrētu darbību īstenošanas, nepieciešamības gadījumā tām veicams ietekmes uz vidi novērtējums, t.sk. ietekmes uz vidi sākotnējais izvērtējums likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” noteiktajā kārtībā, savukārt pirms tādu darbību īstenošanas, kurām var būt būtiska ietekme uz novada teritorijā esošajām Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, ietekme vērtējama Ministru kabineta 2011.gada 19.aprīļa noteikumos Nr.300 „Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000)” noteiktajā kārtībā³. VPVB Atzinumā attiecībā uz Vides pārskatu par Teritorijas plānojumu norādīts, ka Engures novada Teritorijas plānojumā nav paredzētas darbības, kuru īstenošana negatīvi ietekmētu pašvaldības teritorijā esošās Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas (*Natura 2000*) teritorijas, tādēļ kompensējošie pasākumi nav nepieciešami⁴. Savukārt sugu un biotopu ekspertes Atzinumā ir nepārprotams secinājums par negatīvas ietekmes rašanos uz Eiropas Savienībā īpaši aizsargājamo biotopu kapsētas izveidošanas gadījumā.

Secinājumi un rekomendācijas

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka tiesības dzīvot labvēlīgā vidē cita starpā ietver indivīda (personas) kā sabiedrības locekļa tiesības uz to, lai ikviena publiskā persona lēmumu, kas ir saistīts ar vides izmantošanu, pieņemtu un īstenotu efektīvas vides aizsardzības (pārvaldības) sistēmas ietvaros.⁵

³ Vides pārraudzības valsts biroja 2012.gada 29.oktobra Atzinuma Nr.33 „Par Engures novada teritorijas plānojuma 2013.–2025.gadam Vides pārskatu” 9.punkts 11.lpp.

⁴ Turpat, 11.punkts 11.lpp.

⁵ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2009. gada 9. jūlija sprieduma lietā Nr. 2008-38-03 9.2. punkts.

Ilgtspējīga attīstība ir sabiedrības labklājības, vides un ekonomikas integrēta un līdzsvarota attīstība, kas apmierina iedzīvotāju pašreizējās sociālās un ekonomiskās vajadzības un nodrošina vides aizsardzības prasību ievērošanu, neapdraudot nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanas iespējas, kā arī nodrošina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu.⁶

Labas pārvaldības principā kā tiesību vispārējo principu kopumā ietverti tiesību vispārējie principi ar vienotu mērķi realizēt personu tiesību vai tiesisko interešu aizsardzību publiskās varas un ikvienas privātpersonas publiski tiesiskajās attiecībās. Labas pārvaldības principā ir ietverts arī tiesiskuma princips. Valstij un pašvaldībai ir obligāts pienākums raudzīties, lai personu tiesības un pienākumi tiktu ievēroti.

Nemot vērā visu iepriekš norādīto, tiesībsargs secina, ka Engures novada dome nebija tiesīga Teritorijas plānojumā Ķemeru nacionālā parka dabas lieguma zonā plānot (atļaut) kapsētas izveidošanu.

Ir atzīstams, ka Engures novada pašvaldības pienākums saskaņā ar likuma „Par pašvaldībām” 15.panta pirmās daļas 2.punktu ir rūpēties par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību, kas ietver kapsētu izveidošanu un uzturēšanu. Vienlaikus ir norādāms, ka Engures novada administratīvajā teritorijā ietilpst ne tikai Lapmežciema pagasts. Teritoriālās reformas rezultātā Engures novada teritorijā ietilpst Engures, Lapmežciema un Smārdes pagasti. Līdz ar to ir uzskatāms, ka Engures novada domes sniegtā informācija, ka visas vecās kapsētas atrodas zvejniekciemos, nav korekta, jo, piemēram, Smārdes pagastā, Engures novadā esošie 6 kapi nebūtu uzskatāmi par esošiem zvejniekciemos. Tādējādi ir secināms, ka Engures novada domei, īstenojot savu pienākumu – gādāt par kapsētu izveidošanu un uzturēšanu savā administratīvajā teritorijā, nav pamata norādīt, ka jaunas kapsētas izveidošanai nav citu alternatīvu.

Ievērojot VPVB un VVD VRVP iepriekš norādīto, ir secināms, pat, ja Teritorijas plānojums paredz Ķemeru nacionālā parka dabas lieguma teritorijā izveidot kapsētu, to nav pieļaujams veikt bez ietekmes uz vidi novērtējuma veikšanas. Likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 3.panta 4.punktā kā viens no ietekmes uz vidi novērtējuma principiem norādīts, ka sabiedrībai — fiziskajām un juridiskajām personām, kā arī to apvienībām, organizācijām un grupām ir tiesības iegūt informāciju par paredzētajām darbībām un piedalīties ietekmes novērtēšanā, pie kam netiek noteikts, ka izteikt viedokli par attiecīgajā pašvaldībā paredzēto darbību var vienīgi attiecīgās pašvaldības administratīvās teritorijas iedzīvotāji. No pārbaudes lietā saņemtās iestāžu informācijas izriet, ka sākotnējā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra ir uzsākta. Saskaņā ar likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 14.¹ pantu kompetentā institūcija pieņem lēmumu par atteikumu veikt ietekmes novērtējumu, ja paredzētā darbība ir aizliegta ar normatīvajiem aktiem, izņemot gadījumu, ja paredzētā darbība neatbilst vietējās pašvaldības teritorijas plānojumam. Tātad VPVB pienākums ir izvērtēt, vai kapsētas ierīkošana Ķemeru nacionālā parka dabas lieguma teritorijā ir atbilstoša normatīvajiem aktiem arī gadījumā, ja tā nav plānota (atļauta) Teritorijas plānojumā. Vienlaikus ir akcentējams Tieslietu ministrijas paustais viedoklis, ka līdz brīdim, kamēr nav veikti attiecīgi grozījumi Noteikumos Nr.236, kapsētas ierīkošana Ķemeru nacionālā parka dabas lieguma zonā nav tiesiska.

Papildus ir norādāms, ka minētie Engures novada domes 2014.gada 22.jūlija un 2014.gada 23.septembra lēmumi ir prettiesiski, jo neatbilst Teritorijas plānojuma prasībām par jaunizveidojamas zemes vienības platību.

---

⁶ Latvijas Republikas Satversmes tiesas sprieduma lietā Nr. 2010-48-03, secinājumu daļas 6.1.punkts.

Ievērojot iepriekš minēto, tiesībsargs norāda, ka Engures novada dome, Ķemeru nacionālā parka dabas lieguma zonā plānojot (atļaujot) kapsētas ierīkošanu, ir rīkojusies labas pārvaldības principam neatbilstoši un aicina Engures novada domi veikt attiecīgus grozījumus Teritorijas plānojumā un izvērtēt iespēju izvēlēties jaunas kapsētas izveidošanu citā teritorijā.

Ņemot vērā iepriekš minēto, un pamatojoties uz Tiesībsarga likuma 11.panta 4.punktu, kas nosaka, ka tiesībsarga funkcijās ir jautājumos, kas saistīti ar cilvēktiesību un labas pārvaldības principa ievērošanu, atklāt trūkumus tiesību aktos un to piemērošanā, kā arī veicināt šo trūkumu novēršanu, un saskaņā ar Tiesībsarga likuma 25.panta pirmo, trešo un ceturto daļu pārbaudes lieta ir pabeigta, nosakot rekomendācijas ievērošanas pārbaudi sešus mēnešus pēc šī atzinuma sniegšanas.

Ar cieņu,
tiesībsarga vietniece

I.Piļāne